

Ćwiczenia stymulujące rozwój mowy dziecka.

Ćwiczenia fonacyjne, słuchowe i ekspresji słownej

1. Ćwiczenia fonacyjne.

Mają na celu kształtowanie siły głosu, rozluźnienie mięśni krtani, wypracowanie miękkiego ataku (miękkie nastawienie głosu), które uzyskujemy podczas jednoczesnego rozpoczęcia mówienia z fazą wydechową. Najlepiej ćwiczenia fonacyjne rozpocząć od zabaw relaksacyjno-rozluźniających:

- zabawa w budzące się misie: misie się rozciągają, przeciągają, ziewają i mruczą;
 - śpiewanie kołysanek – przedłużanie samogłosek;
- głoska A na wycieczce – nauczyciel proponuje różne przygody, jakie mogły spotkać głoskę, np. głoska jedzie po autostradzie (szybko i gładko, a dzieci mówią aaaaaaaa – szybko i czysto), głoska jedzie pociągiem (dzieci wymawiają głoskę w rytmie jazdy pociągu, pociąg przyspiesza i zwalnia), głoska jedzie na koniu (dzieci najpierw wymawiają głoskę wolno i cicho z czasem zwiększając siłę głosu), głoska wchodzi pod górę i schodzi z góry (zmieniamy ton głosu);
 - zabawa w echo;
- naśladujemy głosy zwierząt i w zależności od wielkości zwierzęcia mówimy cicho i wysoko albo głośno i nisko, np. mały piesek i duży pies.

2. Ćwiczenia słuchowe.

Mają na celu rozwijanie uwagi słuchowej, umiejętności rozróżniania podobnych dźwięków (różniących się jedną cechą dystynktywną), lokalizacji dźwięku, rozróżnianie takich cech dźwięku jak: natężenie, wysokość, czas trwania dźwięku.

Ćwiczenia zaczynamy od tych bazujących na słuchu fizycznym i muzycznym, przechodząc następnie do słuchu fonematycznego (mownego).

Przykłady ćwiczeń:

- zabawa Co mówi świat? – dzieci wsłuchują się w różne odgłosy otaczającego świata, następnie opowiadają, co słyszały;
- zabawa Czyj to głos? – kolejno każde z dzieci zamyka oczy i zgaduje, czyj głos słyszy (pani wybiera różne osoby z grupy by coś mówiły), następnie dzieci omawiają kto jak mówi (cicho, głośno, szybko, wolno, nisko, wysoko);
- zabawa Co ja naśladuję? – wybrane dziecko naśladuje różne odgłosy (zwierzęta, pojazdy, odgłosy natury, odgłosy życia domowego) lub nauczyciel odtwarza oryginalne nagrania z płyty, pozostałe dzieci odgadują dźwięki;
 - zabawa Co słyszę? – nauczyciel zapoznaje dzieci z brzmieniem różnych przedmiotów, instrumentów muzycznych itp., następnie dzieci nie patrząc odgadują, co słyszą, kolejnym zadaniem jest odgadnięcie jak największej liczby dźwięków naraz (dźwięki mogą być prezentowane po kolei lub kilka dźwięków w jednym momencie), można utrudnić zadanie wymagając aby dzieci podały nazwy usłyszanych przedmiotów, instrumentów w odpowiedniej kolejności;
- rozróżnianie długiego i krótkiego dźwięku, cichego i głośnego, wysokiego i niskiego, np. gdy słyszymy długi dźwięk wstajemy, gdy krótki siadamy;
 - ćwiczenia rytmiczne – wyklaskiwanie rytmicznych wierszyków, piosenek;
 - wystukujemy dziecku pewien rytm a następnie prosimy aby powtórzyło zachowując tempo i liczbę uderzeń, początkowo możemy wspomagać dzieci schematami: -.-.-.-.;
 - wyodrębnianie zdań z potoku mowy – nauczyciel czyta historyjkę, do której przygotowuje kilka szczegółowych ilustracji, omawia z dziećmi ilustracje, następnie czyta opowiadanie, gdy dojdzie do momentu przedstawionego na ilustracji dzieci

- klaszcą w dłonie;
- układanie zdań z obrazków, rozdzielanie ich na wyrazy;
 - dokańczenie zdań;
 - rozdzielanie wyrazów krótkich i długich;
 - rozpoznawanie obrazków, które przedstawiają rzeczy rozpoczynające się lub kończące od tej samej głoski;
 - rozpoznawanie w wyrazie określonej sylaby i ustalenie miejsca jej położenia (początek, koniec, środek);
 - uzupełnianie brakującej sylaby w wyrazie;
 - szukanie wyrazu w wyrazie np. z-lew, raj-stopy, zuz-anna, itp.;
 - wyszukiwanie określonego słowa w różnych słowach, np. szukanie słowa kot w maskotka, kotlet, kotwica, kotlina, zakotwiczyć;
 - pytamy dzieci, czy słyszą dwa takie same wyrazy czy dwa różne, np. koza – kosa, półka – bułka, koza – koza, kury – góry, wanna – panna, półka – półka, mama – dama,
 - rozdzielanie wyrazów syczących (sok, sosna, rosa, kłos) od szumiących (szafa, koszula, mysz) i „wrzucanie” ich do odpowiednich koszyczków oznaczonych literą „sz” lub „s” można do litery dołączyć też labiogram.

5. Ćwiczenia kształtujące ekspresję słowną (mowę czynną).

Mają na celu zmotywowanie dzieci do twórczego myślenia, wzbogacanie zasobu słownictwa, budowanie skojarzeń, porządkowanie świata.

- zabawy związane z określoną tematyką, np. co możemy usłyszeć na łące, na wiejskim podwórku, w mieście, jakie znacie zimowe zabawy, co można zrobić z drewna, itp.,
 - rozwiązywanie zagadek, rebusów,
- zabawa w opowiadania *Co by było gdyby...?* np. ludzie mieszkali pod ziemią, ludzie mogli latać, dzieci rządziły światem,
 - dobieranie czynności, przedmiotów do zawodów,
 - wymyślanie słów o przeciwstawnych znaczeniach,
 - kalambury – odgadywanie znaczeń za pomocą gestu.